

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับฉลาดทางอารมณ์ และนำเสนอเป็นลำดับดังนี้คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับฉลาดทางอารมณ์
2. องค์ประกอบของฉลาดทางอารมณ์
3. ประโยชน์ของฉลาดทางอารมณ์
4. การพัฒนาฉลาดทางอารมณ์
5. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับฉลาดทางอารมณ์

อารมณ์ เป็นความรู้สึกนึกคิดที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะและตัวตนของแต่ละบุคคล การแสดงออกทางอารมณ์มีหลากหลายลักษณะ เช่น ดีใจ เสียใจ เศร้าใจ สุขใจ โกรธ โมโห ร่าเริง รัก เป็นต้น อารมณ์ต่างๆ เหล่านี้หากมิได้มีการควบคุมให้มีการแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสม ก็อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบข้าง ตางกันข้ามหากมีการควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและชาญฉลาด ก็จะส่งผลดีต่อผู้แสดงออกนั่นเอง การควบคุมอารมณ์หรือการแสดงออกทางอารมณ์อย่างชาญฉลาดนั้น เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและฝึกฝนได้ในตัวบุคคล

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข การรู้จักและเท่าทันความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองเพื่อการพัฒนาและการใช้ศักยภาพของตนเองในการดำเนินชีวิตครอบครัว การทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จหรือที่เรียกกัน โดยทั่วไปว่า อีคิวหรือ EQ ซึ่งมาจากคำว่า Emotional Quotient

อีคิว ถือเป็นเรื่องใหม่ในแวดวงการศึกษาและจิตวิทยา เพราะเพิ่งได้รับความสนใจและยอมรับในความสำคัญอย่างจริงจังเมื่อไม่นานมานี้ จากเดิมซึ่งเคยเชื่อกันว่า ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาหรือไอคิว (I.Q. มาจากคำว่า Intelligence Quotient) คือปัจจัยสำคัญที่มีส่วนทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ มีชีวิตที่ดีและมีความสุข แต่ต่อมานักจิตวิทยาเริ่มตั้งข้อสงสัยต่อความเชื่อความ

เข้าใจดังกล่าว เพราะไม่เชื่อว่าความสำเร็จและความสุขในชีวิตของบุคคลหนึ่งจะขึ้นอยู่กับความสามารถทางเชาว์ปัญญาเพียงอย่างเดียว

จากสาเหตุดังกล่าว จึงได้มีผู้รู้และผู้ที่ทำให้ความสนใจในการศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ และได้ให้คำอธิบายไว้ต่าง ๆ นานาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ อาทิเช่น

กรมสุขภาพจิต (2545) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า เป็นความสามารถ ทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

พระราชวรมนู หรือประยูร ธมมจิตโต (กรมสุขภาพจิต : 2545) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า เป็นการใช้ปัญญากำกับอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผล เป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในแต่ละสถานการณ์ โดยถือว่าอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดความประพฤติ ซึ่งถ้าขาดปัญญากำกับก็เป็นพลังบอด ปัญญาจึงเป็นตัวที่จะกำกับชีวิตของเราให้การแสดงออกเป็นไปในทางที่ถูกต้อง

Slovey & Mayer (1997 อ้างใน วีระวัฒน์ : 2545) ได้อธิบายถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของความฉลาดทางสังคมที่ประกอบด้วยความสามารถในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถแยกความแตกต่างของอารมณ์ที่เกิดขึ้นและใช้ข้อมูลนี้เป็นเครื่องชี้นำในการคิดและกระทำสิ่งต่างๆ

Bar – On (1992 อ้างใน ทศพร : 2542) ได้อธิบายความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า เป็นองค์ประกอบของความสามารถด้านส่วนตัว อารมณ์และสังคมของบุคคลที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างประสบความสำเร็จ

Cooper and Sawaf (1997 อ้างใน วีระวัฒน์ : 2545) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า เป็นความสามารถในการ รับรู้ ประเมินและแสดงออกมาได้อย่างเหมาะสม การเข้าถึงและ/หรือความรู้สึกที่ดี ที่เกื้อกูลความคิดได้ เข้าใจอารมณ์และกระบวนการของอารมณ์ได้ดี รวมถึงการคิดใคร่ครวญ และควบคุมอารมณ์ได้ดี ในทางที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามของสุขภาพจิตและเชาว์ปัญญา

Goleman (1998 อ้างใน กรมสุขภาพจิต : 2545) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่น เพื่อสร้างแรงจูงใจในตนเอง บริหารจัดการอารมณ์ต่างๆ ของตนและอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่างๆ ได้

จากผู้ให้คำนิยามของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ต่างๆ นานา จึงสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลอย่างมีเหตุผลและมีความสุข สามารถเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้

กรมสุขภาพจิตได้พัฒนาแนวคิดเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการคือ ด้านดี ด้านเก่งและด้านสุข มีรายละเอียดดังนี้คือ

ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้ แสดงออกอย่างเหมาะสม ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น ใส่ใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่น แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม ความสามารถในการรับผิดชอบ รู้จักการให้ รู้จักการรับ รู้จักรับผิด รู้จักให้อภัย และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา รับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่น ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม แสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ ความภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิต รู้จักมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ความสงบทางใจ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลายและมีความสงบทางจิตใจ

นอกจากนี้ ลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์ในทัศนะของวีระวัฒน์ ปิ่นนิทามัย (2545) ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังนี้คือ

1. เป็นผลร่วมจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละวัฒนธรรม อาทิ บ้าน ครอบครัว สื่อ โรงเรียน ที่มีบทบาทหล่อหลอมพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคล บทบาท สถานการณ์และวัฒนธรรมมีผลต่อระดับความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง

2. เกี่ยวข้องอย่างมากกับวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เจริญสมวัย อาทิ ความอดใจรอได้ ไม่หุนหันพลันแล่นหรือใจร้อนวู่วาม ไม่เป็นผู้โกรธง่าย การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลในช่วงวัยเด็ก วัยรุ่น อาจแตกต่างกันไปจากระดับความฉลาดทางอารมณ์ของคนๆ เดียวกัน เมื่อเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ หรือเมื่อมีอายุมากขึ้นแล้ว กลับเป็นคนสุขุมใจเย็น มีระดับของความเอาใจเขามาใส่ใจเรามากขึ้น

3. เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบฉบับที่เป็นปกติวิสัยของบุคคลนั้น ที่จำเป็นต้องใช้เวลาและความเอาใจจริงเอาใจ ในการปรับเปลี่ยนพัฒนา การเรียนรู้ของความฉลาดทางอารมณ์มักจะเกิดกับชีวิตในช่วงหลังการศึกษาเล่าเรียนเป็นส่วนมาก

4. เรียนรู้ได้ ฝึกฝนได้ พัฒนาได้ เป็นการฝึกสมองทั้งสองด้าน แต่ต้องใช้ความอดทนเอาใจจริงเอาใจ และเกี่ยวข้องโดยตรงกับระดับประสบการณ์ของบุคคล และการเรียนรู้ของความฉลาดทางอารมณ์ มีทั้งที่ไม่ปรากฏให้เห็น(implicit) ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ได้ต่อกันภายในตัวบุคคล หรืออาจแสดงออกมาอย่างชัดเจน(explicit) ก็เป็นได้

5. ประเมินได้ในนัยของความเหมาะสม มากกว่าจะเป็นเรื่องของความถูก-ผิด หรือการประเมินเป็นแต้มคะแนน ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลในการประเมินแต่ละครั้ง อาจมีค่าที่ผันแปรได้ ดังนั้น การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จึงควรใช้เครื่องมือวัดหลายๆ รูปแบบประกอบร่วมกัน

6. มีหลายองค์ประกอบร่วม ความฉลาดทางอารมณ์เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดู ภาวะแวดล้อม วัฒนธรรมการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปรากฏให้เห็นได้จากบุคลิกภาพที่มีผลต่อพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ สติปัญญาของบุคคล และเป็นผลจากการเรียนรู้ภายในและภายนอกคน การปลูกฝังการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของแต่ละบุคคลนั้น เป็นกระบวนการสร้างที่ต้องใช้เวลา อันเป็นผลร่วมของปฏิสัมพันธ์ใน 2 ลักษณะคือ การซึมซับเข้าสู่ตัวเองกับการแสดงออกกับสิ่งแวดล้อมภายนอก การหล่อหลอมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เป็นผลร่วมมาจาก 4 ปัจจัยได้แก่ การกำหนดคุณค่าภายในตน การดูดซึมซับและการปรับตัว การขัดเกลานิสัยทางสังคม และการแสดงออกให้ปรากฏ

7. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความฉลาดทางสติปัญญา มีลักษณะไม่แน่นอน ไม่มีอะไรเป็นหลักประกันได้ว่า แต่ละบุคคลที่มีระดับสติปัญญาที่สูง เมื่อรวมกลุ่มกันแล้ว ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มจะสูงตามไปด้วย และการที่แต่ละบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง เมื่อรวมกลุ่มกันก็ไม่ได้เป็นหลักประกันได้ว่าระดับสติปัญญาจะสูงตามไปด้วย แต่โดยภาพรวม ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มักมีแนวโน้มที่จะมีระดับสติปัญญาสูงด้วย เนื่องจากองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ จะช่วยเสริมให้คนเรียนรู้และแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

Slovey & Mayer (1997 อ้างใน วีระวัฒน์ ปันนิตามัย : 2545) ได้แบ่งโครงสร้างของความฉลาดทางอารมณ์ ไว้ดังนี้

1. การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (self – awareness) หมายถึง ความสามารถที่จะรับรู้ ประเมิน และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง เช่น รู้ว่าขณะนี้ตนเองกำลังโกรธ อิจฉา รู้สึกผิด หรือรู้สึกห่อเหี่ยว การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะบุคคลจำนวนมากตกอยู่ในสภาวะอารมณ์ที่สับสนไม่สามารถชี้ชัดลงไปว่าตนเองรู้สึกไม่สบายใจ บุคคลผู้ซึ่งรู้จักอารมณ์ของตนเองจึงเป็นผู้ที่ไวต่อความรู้สึกของตนเองด้วย

2. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (empathy) หมายถึง ความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจว่าผู้อื่นมีความรู้สึกอย่างไร เป็นผู้ที่ไวต่อการอ่านและรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นทั้งการแสดงออกทางสีหน้า น้ำเสียงและสัญลักษณ์ของอารมณ์ต่างๆ

3. ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ (managing emotions) หมายถึง ความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น เช่น รู้จักทำให้สงบขณะโกรธ และรู้จักทำให้ผู้อื่นสงบเมื่อรู้สึกโกรธ

4. ความสามารถที่จะเข้าใจอารมณ์ (understanding emotions) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของการเกิดอารมณ์ ทราบถึงความหมายของอารมณ์ และรู้ว่าจะแสดงออกทางอารมณ์ให้เหมาะสมได้อย่างไร เช่น อารมณ์โกรธมักจะชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาด ความวิตกกังวลชี้ให้เห็นความไม่แน่นอน ความขวยเขินมักแสดงให้เห็นถึงความละอายใจ ความเก็บกดสื่อถึงความรู้สึกไร้ประโยชน์ ความกระตือรือร้นแสดงให้เห็นความตื่นเต้น

5. ความสามารถที่จะใช้อารมณ์ (using emotion) หมายถึง ความสามารถที่จะใช้อารมณ์ในการส่งเสริมให้เกิดการคิด หรือการตัดสินใจ เช่น หากบุคคลระลึกได้ว่าเคยแสดงอารมณ์ในอดีตอย่างไรเราก็มักแสดงอารมณ์นั้นๆ ได้ดีกว่าในสถานการณ์ใหม่ๆ นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ยังเกี่ยวข้องกับการใช้อารมณ์เพื่อการส่งเสริมความเจริญงอกงามส่วนบุคคล และการพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น ความรู้สึกสุขใจเมื่อตนเองได้ให้ความช่วยเหลือคนอื่น

ประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์ มีประโยชน์ต่อบุคคลเป็นอย่างมาก การประยุกต์ใช้ความฉลาดทางอารมณ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม จะทำให้บุคคลนั้นๆ สามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างมีสติ ความฉลาดทางอารมณ์ สามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้านใหญ่ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ต่อการทำงาน นักจิตวิทยาพบว่า คนที่อารมณ์ดี จะมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ง่าย ตลอดจนมีทักษะในการติดต่อสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ขณะเดียวกันความฉลาดทางอารมณ์ยังทำให้บุคคลนั้นๆ เป็นผู้มองโลกในแง่ดี สามารถสร้างกำลังใจให้ตนเองในยามล้มเหลว หรือประสบกับปัญหาต่างๆ

2. ความฉลาดทางอารมณ์กับความรักและความเข้าใจ การที่ครอบครัวที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้นั้น ต้องอาศัยความรัก ความเข้าใจและยอมรับได้ในข้อบกพร่องของผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีผลอย่างมากต่อความสงบสุขภายในบ้านหรือชีวิตคู่ การเรียนรู้การใช้ชีวิตคู่ ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว การเรียนรู้ธรรมชาติและความต้องการของแต่ละฝ่ายจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพื่อจะได้ทำความเข้าใจคนที่เรารักได้ดียิ่งขึ้น

3. ความฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา ในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสิ่งยั่วยุต่างๆ นานา พบว่าเด็ก จำนวนไม่น้อย ที่เผชิญปัญหาทางด้านอารมณ์ความรู้สึก จนทำให้ต้องสูญเสียโอกาสทางการศึกษา เช่น ปัญหาการเสพติดสารเสพติด ปัญหาตั้งครกภักในวัยเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ไม่ได้เกิดจากความอ่อนแอทางเชาวน์ปัญญา แต่เกิดจากความอ่อนแอทางอารมณ์ ที่ไม่สามารถรู้เท่าทันและจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นได้

4. ความฉลาดทางอารมณ์ต่อตนเอง เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่า จิตใจมีผลต่อร่างกาย และความเครียดคือบ่อเกิดของโรคร้ายไข้เจ็บหลากหลายชนิด เช่น โรคแผลในกระเพาะอาหาร ความดันโลหิตสูง ไมเกรน ไปจนถึงโรคร้ายเช่น โรคมะเร็ง เมื่อบุคคลเกิดความเครียด ย่อมมีความวิตกกังวล ความหดหู่เศร้าซึม ทำให้ภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายลดระดับลง อาจส่งผลให้เกิดการติดเชื้อหรือเจ็บป่วยได้ง่าย ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีอารมณ์ดี ย่อมส่งผลให้ก่อพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง

นอกจากนี้ วีระวัฒน์ ปิ่นนิคตัมย (2545) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ว่ามีส่วนทำให้บุคคลคิดอย่างชาญฉลาด และมีความสุขกับการคิดอ่านมากขึ้น การประยุกต์หลักการของความฉลาดทางอารมณ์ให้เข้ากับชีวิตประจำวัน จึงเป็นสิ่งที่มิประโยชน์อย่างยิ่ง อาทิ

1. พัฒนาการด้านอารมณ์และบุคลิกภาพของเด็ก ความฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทในการกำหนดบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา สร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับวัย สร้างความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม การแก้ไขปัญหาความเครียดและแรงกดดันของชีวิตในสภาวะการแข่งขันได้ดี

2. การสื่อสารและการแสดงความรู้สึกอารมณ์ของตนเอง สามารถแสดงออกได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ มีความเข้าอกเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะรู้จักยิ้ม

ได้ แม้มันในใจรู้สึกเศร้าซึม สามารถรับฟังปัญหาของผู้อื่นได้อย่างตั้งอกตั้งใจ ไม่รู้สึกแปลกแยกจากเพื่อนมนุษย์ จากธรรมชาติและจากชีวิตตนเอง

3. การปฏิบัติงาน ความฉลาดทางอารมณ์เกื้อหนุนการยอมรับความคิดริเริ่ม ก่อให้เกิดการสร้างผลิตผลที่ตอบสนองเป้าหมาย ลดการลา การขาดงาน หรือการย้ายงาน เนื่องจากข้อขัดแย้งต่างๆระหว่างบุคคลลดลง กลับทั้งยังเป็นการเสริมสร้างการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันให้มากขึ้น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีในที่ทำงาน ทำให้เกิดการเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เกิดการยอมรับเอาใจเขามาใส่ใจเราได้มากขึ้น มีความสามารถในการปรับตัว ปรับใจรับกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

4. การให้บริการ ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนส่งเสริมให้เกิดการทำความรู้จักรับกับลูกค้า รับฟังความต้องการของลูกค้าและสามารถตอบสนองได้ดี สร้างความจงรักภักดีในการใช้สินค้าและบริการของหน่วยงาน

5. การบริหารจัดการ ความฉลาดทางอารมณ์ช่วยเสริมสร้างอรรถิยาของความเป็นผู้นำที่มีศิลปะในการใช้คนและครองใจคนได้ เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และพัฒนาตน สามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้กระทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ การทำงานก็ได้ผล คนก็เป็นสุข เกิดความรักในการทำงาน รักองค์กรและความจงรักภักดีต่อองค์กรมากขึ้น ผู้นำผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี จะเป็นผู้ที่มีคำพูดและการกระทำที่ตรงกัน มิใช่พูดอย่างหนึ่งแล้วปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะกล้าแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ

6. การเข้าใจชีวิตของตนและผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องของการศึกษาและทำความเข้าใจตนเอง การมองเข้าไปภายในจิตใจของตนเองก่อนทำความเข้าใจผู้อื่น เมื่อเข้าใจตนเองและเข้าใจคนอื่น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจึงเป็นการมุ่งใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์นั้น แม้วามิได้มีติดตัวในบุคคลมาแต่กำเนิด เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลโดยใช้วิธีการต่อไปนี้

1. การรู้จักเท่าทันอารมณ์ตนเอง การรู้จักเท่าทันอารมณ์ของตนเองเป็นพื้นฐานในการควบคุมอารมณ์เพื่อ การแสดงออกอย่างเหมาะสม การรู้จักอารมณ์ตนเอง ก็คือการรู้ตัวหรือการมีสติในทัศนะของพุทธศาสนานั้นเอง การรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง สามารถปฏิบัติได้โดยการทบทวนอารมณ์ตนเองที่ผ่านมา ว่ามีการแสดงออกอย่างไร ด้วยใจที่เป็นกลางและไม่เข้าข้างตนเอง เช่น เกิดการแสดงอารมณ์เช่นไร มีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจอย่างไร คิดว่ามีเหมาะสมหรือไม่ นอกจากนี้ การฝึกสติให้รู้ตัวอยู่เสมอว่า บุคคลรู้สึกเช่นไรต่อตนเองกับสิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆตัว

2. การจัดการกับอารมณ์ตนเองได้ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ เทคนิคในการจัดการกับอารมณ์ตนเองได้แก่ การทบทวนพฤติกรรมการแสดงออกของตนเอง เพื่อตอบสนองต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้น การทำอารมณ์ให้แจ่มใสเบิกบาน การเปลี่ยนมุมมองในการคิดด้วยการหาประโยชน์จากปัญหา และการฝึกผ่อนคลายความเครียด

3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง เช่น การมองหาด้านดีของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเกิดความมั่นใจว่า จะสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์เช่นนั้นได้ในโอกาสต่อไป และยังช่วยให้เกิดกำลังใจจากการแสดงออกในด้านดีต่อสถานการณ์นั้นๆ นอกจากนี้อาจสร้างแรงจูงใจด้วยการตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติการต่างๆ ให้ชัดเจน มีความมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย ฝึกการสร้างทัศนคติที่ดีต่อสถานการณ์ต่างๆ และลดความสมบูรณ์แบบในตนเองลง เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการยอมรับความบกพร่อง อันจะช่วยให้บุคคลไม่เกิดความทุกข์ใจและเกิดความเครียดจนเกินไป

4. การรับรู้อารมณ์ผู้อื่น การรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นและสามารถแสดงอารมณ์ของตนเองตอบสนองได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกับบุคคลที่ตนเองเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วย ซึ่งจะช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกันได้และทำงานร่วมกันได้ดีและมีความสุขมากขึ้น การเรียนรู้อารมณ์ผู้อื่นอาจกระทำได้โดย การสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทาง อารมณ์ น้ำเสียง ตลอดจนการแสดงออกอื่นๆ ว่าบุคคลนั้นๆ กำลังเกิดความรู้สึกเช่นไร อาจแสดงความเห็นอกเห็นใจและให้กำลังใจเป็นครั้งคราว เมื่อพบว่าผู้อื่นกำลังประสบปัญหา

5. การรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การมีความรู้สึกที่ดีต่อกันจะเป็นการช่วยลดความขัดแย้งและช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น เกิดความพร้อมในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ เทคนิคในการรักษาสัมพันธภาพได้แก่ ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ฝึกการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี ใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น ฝึกฝนการแสดงความมีน้ำใจและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักยอมรับความสามารถของผู้อื่น การแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจตามความเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นระดับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลที่ได้รับจากการเรียนรู้ ทำให้บุคคลทราบถึงระดับความรู้ความสามารถเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อที่จะได้นำผลที่ได้รับจากการประเมินความรู้ความสามารถไปวางแผนในการปรับปรุง แก้ไขให้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ต่างๆ ดังนี้

พวงแก้ว โคจธานนท์ (2530) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและลักษณะทางวิชาการ รวมทั้งสมรรถนะทางสมองด้านต่างๆ เช่น ระดับสติปัญญา การคิด ความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเด็ก ซึ่งแสดงให้เห็นด้วยระดับคะแนนที่ได้รับ จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงอาจมีทั้งดีมาก ดี ปานกลางและระดับต่ำ นอกจากนี้ ประจิม เมืองแก้ว (2536) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงหรือต่ำนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น ความรับผิดชอบทั้งต่อสังคมและครอบครัว ภาระหน้าที่ที่ตนเป็นอยู่ คุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม ทั้งนี้เพราะว่า การที่บุคคลมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย ย่อมช่วยส่งเสริมให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงาน และการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

สุรัตน์ เตียวเจริญ (2543) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ ระดับความสำเร็จที่ได้รับจากการเรียนในด้านความรู้ ความสนใจ ทักษะและความสามารถทางด้านวิชาการ รวมทั้งความสามารถทางสมองด้านต่างๆ เช่น ระดับสติปัญญา การคิด การแก้ปัญหาต่างๆ ของผู้เรียน ซึ่งประเมินจากเกรดเฉลี่ยที่ได้รับจากสถาบันการศึกษา ขณะที่ยมนตร์วิ นันตะเสน(2543) ได้อธิบายไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการฝึกฝน อบรม สั่งสอน ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ดังนั้นจึงถือได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ผลผลิตที่สำคัญของการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ระดับความสำเร็จของแต่ละบุคคลที่ได้รับจากการทดสอบความรู้ความสามารถและทักษะด้านวิชาการต่างๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งอาจมีทั้ง ดีมาก ดี ปานกลาง และต้องปรับปรุง ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ(2533) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึงคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average : GPA) ของนักเรียน และแบ่งระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้คือ

คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00
คะแนนเฉลี่ยสะสมปานกลาง	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.00 – 2.49
คะแนนเฉลี่ยสะสมสูง	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป

การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงหรือต่ำนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านระดับสติปัญญาเพียงอย่างเดียว หากยังประกอบด้วยปัจจัยอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น (ประจิม เมืองแก้ว : 2536)

1. ความรับผิดชอบ จะเกิดขึ้นด้วยการที่บุคคลนั้นๆ สำนึกถึงภาระหน้าที่ว่าตนจะต้องรับผิดชอบสังคม ครอบครัวและภาระหน้าที่ที่ตนเป็นอยู่ เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม ทั้งนี้เพราะว่าการที่บุคคลมีความรับผิดชอบ ย่อมจะช่วยในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ก่อให้เกิด

ความก้าวหน้าในการทำงานต่างๆ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เป้าหมายของการศึกษาต้องการให้นักเรียนมีการพัฒนาค่านิยมทางศีลธรรมและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบซึ่งส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2. ความวิตกกังวล การเกิดความขัดแย้งระหว่างความต้องการทางสัญชาตญาณกับความต้องการทางสังคม หากบุคคลมีความวิตกกังวลเพียงเล็กน้อยจะช่วยส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น แต่หากมีความวิตกกังวลมากเกินไปจะกลายเป็นอุปสรรคและขัดขวางความสามารถในการเรียนรู้ เนื่องจากความวิตกกังวลเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหนื่อยล้าและขัดขวางต่อปฏิกิริยาของร่างกาย

3. อึดอัดโน้มน้ำใจ เกิดจากการที่บุคคลมีการพบปะสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลในสังคมที่ใกล้ชิดทำให้เกิดการซึมซับและค่อยๆ พัฒนาเข้าเป็นความคิดเห็นของตนเอง แต่อึดอัดโน้มน้ำใจนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์และสภาวะแวดล้อมของแต่ละบุคคล เนื่องจากแต่ละบุคคลได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อึดอัดโน้มน้ำใจจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเช่นกัน

4. สภาพของระบบการศึกษาของแต่ละสถาบันการศึกษา การอยู่รวมกลุ่มกันกับเพื่อนในสถาบันการศึกษา โดยธรรมชาติของวัยรุ่น ซึ่งส่วนใหญ่มีความต้องการคบหากับเพื่อนในรุ่นราวคราวเดียวกัน มีความต้องการรวมกลุ่มบุคคลที่มีพัฒนาการและการปรับตัวคล้ายคลึงกัน ทำกลุ่มให้วัยรุ่นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนที่ตนเองสังกัด และเพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันทางสังคม ดังนั้น สถานภาพทางสังคมของผู้เรียนจึงมีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. ลักษณะนิสัยและทัศนคติทางการเรียน มีอิทธิพลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน หากผู้เรียนมีการยอมรับวัตถุประสงค์และคุณค่าของการศึกษาแล้ว ย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจและกำลังใจ ในการที่จะพยายามทุ่มเทเอาใจใส่และตั้งใจเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตามที่ตนเองมุ่งหวัง ในทางตรงกันข้ามหากผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน ย่อมเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย และทำให้ผลการเรียนตกต่ำลงได้

6. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นองค์ประกอบที่ผลักดันให้บุคคลต้องการความสำเร็จสูงขึ้นไปเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความสนใจ เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรักชอบพอ และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำการกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จ การแสดงความสนใจยังแสดงให้เห็นถึงความโน้มเอียงในการที่บุคคลจะเลือกหรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ตนชอบ นอกจากนี้ความสนใจยังอาจเป็นตัวกำหนดทิศทางของความพยายามของผู้เรียนที่มีความสนใจในการเรียน และย่อมส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีตามไปด้วย

7. กระบวนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้สอน รายวิชาที่ทำการสอน ช่วงเวลาในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะตัวผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอนและส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

8. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับที่บ้านและครอบครัว เป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้เรียนตั้งแต่เด็กจนโต ความสามารถในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมในสังคม โดยมากได้รับอิทธิพลมาจากครอบครัวแทบทั้งสิ้น ความสัมพันธ์ใกล้ชิดอบอุ่นของสมาชิกภายในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ความรักความเอาใจใส่ของผู้ปกครองและบุคคลในครอบครัว ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่บ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนล้วนเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทั้งสิ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เบญจรัตน์ สีหะไกร (2550) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ระหว่างนักศึกษาที่เป็นนักกีฬามหาวิทยาลัยและที่ไม่ใช่ นักกีฬา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 9 ด้านย่อยตามแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ปรากฏว่านักกีฬาที่เป็นนักกีฬามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มนักศึกษาที่ไม่ใช่ นักกีฬาแต่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ในด้านการรู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง ด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านความภูมิใจในตนเอง และด้านการมีความสุขสงบทางใจ นอกจากนี้ นักกีฬาที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มนักศึกษาที่ไม่ใช่ นักกีฬาและไม่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเลยในทุกด้าน ยกเว้นด้านความพึงพอใจในชีวิต

กรรณา สุติศา (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับเชาว์ปัญญาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติและมีระดับความฉลาดทางเชาว์ปัญญาอยู่ในระดับฉลาด เมื่อทำการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถทางสมองระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ปรากฏว่านักเรียนหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถทางสมองสูงกว่านักเรียนชาย และพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางเชาว์ปัญญา

วิณี ชิดเชิดวงศ์ (2546) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบ) ด้านเก่ง (มีแรงจูงใจ การตัดสินใจและแก้ไขปัญหา และสัมพันธ์ภาพ) และด้านสุข(ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และความสุขสงบทางใจ) มีระดับคะแนนอยู่ในช่วงปกติและสูงกว่าปกติ เพศและคณะที่ตนเองสังกัดไม่มีผลต่อองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับชั้นปีที่ศึกษา มีองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน โดยมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า นักศึกษาที่อยู่ในระดับชั้นปีที่สูงขึ้นนั้นย่อมมีวุฒิภาวะมากขึ้น ทำให้สามารถปรับตัวในการเรียนรู้วิธีปฏิบัติเพื่อให้ตนเองเกิดความรู้สึกมั่นคงพอใจ

อัจฉริยา ศรีสวัสดิ์ (2547) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาภาคปกติ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ และเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาภาคปกติ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ทำการสอบถามกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ทุกสาขาวิชา อายุระหว่าง 18 – 22 ปี ปรากฏว่านักศึกษาภาคปกติมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมแบ่งเป็น 3 ด้านคือด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุขอยู่ในเกณฑ์ปกติ และนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาและเพศแตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

สุธิดา พลขำนิ (2546) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางและมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการควบคุมตนเอง และการมีแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนปัจจัยด้านการเห็นใจผู้อื่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านสัมพันธ์ภาพ ความภูมิใจในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิต และความสุขสงบทางใจ ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

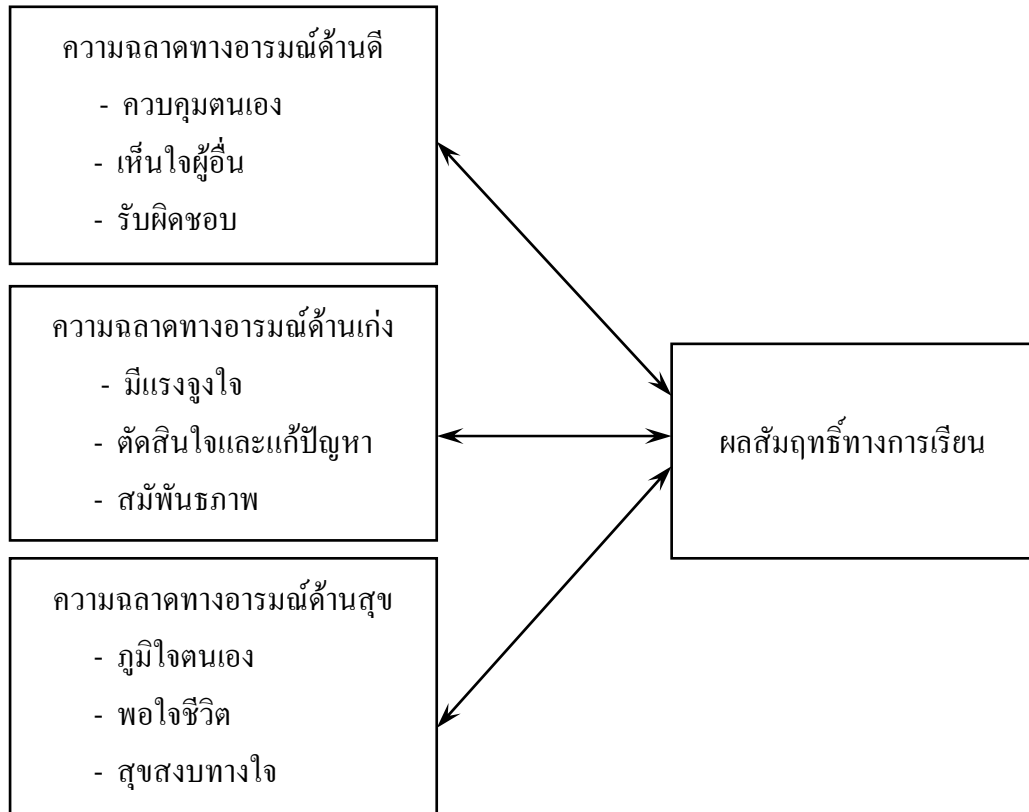
วาริณี คุณธรรมสถาพร (2545) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความหวัง กับการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชั้นปีที่ 1 โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย 4 ชนิดคือ แบบสอบถามลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ แบบวัดความคาดหวังและแบบวัดการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชั้นปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชั้นปีที่ 1 มีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้านคือ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านอารมณ์และส่วนตัว ด้านหลักสูตรการเรียนและการสอน และ

ด้านกิจกรรมและความสัมพันธ์ทางสังคม สำหรับด้านสภาพแวดล้อม พบว่ามีการปรับตัวอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังพบว่าความฉลาดทางอารมณ์และความหวัง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายการปรับตัวได้ดีกว่าความหวัง นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชั้นปีที่ 1 ที่พักในหอพักของมหาวิทยาลัย มีการปรับตัวดีกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่พักในพอพักเอกชน

วิระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545) ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า เพศหญิง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การปรึกษาหารือกับพี่น้องและครูอาจารย์เมื่อเวลาเกิดมีปัญหา สภาพความสัมพันธ์กับบิดามารดา การประเมินตนเองว่าเป็นคนมุ่งความสำเร็จ ใฝ่สัมพันธ์และมุ่งสู่อำนาจ มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ด้านความเอื้ออาทรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อทำการพิจารณาในกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น ผลการศึกษาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้าน ยกเว้นด้านเอื้ออาทร ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยพิจารณาจากระดับผลการเรียนที่ได้รับ พบว่า มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ด้านแรงจูงใจที่ดีที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .314

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงทำให้สามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ ดังนี้คือ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 2.1 กรอบความคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 2.1 เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยฉลาดทางอารมณ์ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข มีทั้งหมด 9 องค์ประกอบย่อยได้แก่ การควบคุมตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น ความรับผิดชอบ แรงจูงใจ การตัดสินใจและแก้ปัญหา สัมพันธภาพ ความภูมิใจตนเอง ความพอใจในชีวิตและความสุขสงบทางใจ กับตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อค้นหาระดับความสัมพันธ์และทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นอันเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้